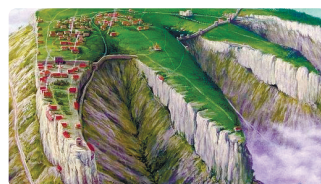

ГРОМАДА ЕТНІЧНИХ УКРАЇНЦІВ КРИМУ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ

→ 2

НАШ АРХІВ: ПЕРШІЙ БІЙ

→ 6

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНА УКРАЇНСЬКА ГАЗЕТА

№ 9-10 березень 2019

літературно-художня, публіцистична

ЗАГРОЗИ УКРАЇНСЬКІЙ ГРОМАДІ В ОКУПОВАНОМУ КРИМУ

1 березня в Києві відбувся публічний діалог «Українська громада в окупованому Криму: потенціал самозбереження, дискримінація з боку окупантів і підтримувальні дії Української держави» і презентація експертно-аналітичної доповіді кандидата історичних наук Андрія Іванця «Громада етнічних українців Криму в умовах російської окупації: асиміляційний виклик політики держави-агресора». Під час заходу було обговорено широке коло проблем однієї з двох найбільш дискримінованих окупаційним режимом етнічних спільнот тимчасово окупованого Криму і запропоновано шляхи їх вирішення.

Організаторами заходу стали Міністерство інформаційної політики України, Науково-дослідний інститут українознавства МОН України, Дер-

жавне підприємство «Держзовнішінформ», громадські організації «Союз вимушених переселенців», «Кримський центр ділового і культурного співробітництва «Український дім» і «Таврійська гуманітарна платформа». Захід відбувся за інформаційної підтримки газети «Кримська світлиця».

Серед учасників діалогу були представники Міністерства інформаційної політики України, Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, Міністерства з питань тимчасово окупованої території та внутрішньо переміщених осіб України, Представництва Президента України в АР Крим, Українського інституту національної пам'яті, держпідприємства

«Держзовнішінформ», НДІ українознавства МОН України, Таврійського національного університету ім. В. Вернадського, Меджлісу кримськотатарського народу, експерти з Криму, Києва і Львова, активісти громадських організацій «Українська громада Криму», «Кримська Буковина», «Майдан закордонних справ».

Виконувач обов'язків директора НДІ українознавства Віталій Терлецький, зокрема, зазначив, що презентована на заході доповідь про дискримінацію українців Криму містить результати досліджень, проведених у рамках виконання науково-дослідної роботи «Гуманітарні аспекти військово-політичної кризи в Криму та Донецькому краї». Він на-

голосив, що інститут робить свій внесок в осмислення проблем, пов'язаних із агресією Росії, та у пошуки шляхів звільнення тимчасово окупованих територій і захисту прав їх населення.

«Маємо стабільно негативну тенденцію: дискримінаційна політика Росії стосовно другої за розмірами етнічної спільноти Криму – української громади – створює загрозу у довгостроковій перспективі асиміляції значної її частини», – зазначив старший науковий співробітник НДІ українознавства і координатор Таврійської гуманітарної платформи А. Іванець. Він з жалем констатував, що досвід 2014-2018 рр. засвідчив дефіцит розуміння українськими органами влади й експертним се-

редовищем проблем кримських українців. Влада України реагує на виклики, які постають перед ними, але не займає проактивну позицію із захисту інтересів та прав української громади Криму, її консолідації і перетворення у післяокупаційний період на один з факторів стабілізації етнополітичної ситуації південного регіону. Науковець розробив низку рекомендацій органам влади щодо захисту прав цієї спільноти та її представників. Зокрема, він пропонує Міністерству культури і Міністерству з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб на період деокупації та реінтеграції АР Крим і м. Севастополь розробити програму заходів із задоволення етнокультурних потреб та захисту прав громади етнічних українців Криму, а парламенту України при внесенні змін до Конституції України щодо статусу АР Крим розглянути доцільність гарантування представленості цієї громади в органах влади автономії. Для збереження ідентичності кримських українців, зокрема, рекомендується відповідним органам влади розробити комплекс комеморативних заходів і забезпечити вивчення минулого та культурного спадку української громади.

→ 2

ЛІТЕРАТУРА

ДЕНИС МОКРЕНЦОВ: «ІМПЕРІЇ НЕ СКЛАВШИ ОДИ»

→

8

ЗАГРОЗИ УКРАЇНСЬКІЙ ГРОМАДІ В ОКУПОВАНОМУ КРИМУ

→ 1

Генеральний директор Державного підприємства «Національне газетно-журнальне видавництво» Міністерства культури України, представник ГО «Кримський центр ділового і культурного співробітництва «Український дім» Андрій Щекун запропонував терміново надіслати пропозиції, викладені у доповіді, до Міністерства інформаційної політики України та Міністерства з питань тимчасово окупованих територій, оскільки у грудні 2018 р. було прийнято Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про стратегію інформаційної реінтеграції

НАГОЛОС

ГД Україні Криму. Виступ А.Щекун 01.03.19

Автономної Республіки Крим та м. Севастополь» і до червня 2019 р. має бути сформований план дій на її виконання. Він також розглянув проблему задоволення інформаційних потреб кримських українців і, зокрема, стан провідної україномовної газети Криму

«Кримська світлиця». Минулого року через бездіяльність Міністерства культури трудовий колектив газети не зміг пройти згідно із законодавством процедуру реформування, в результаті чого було втрачено свідоцтво про державну реєстрацію друкованого за-

собу масової інформації. І вже зусиллями кримських громадських активістів та трудового колективу редакції цього року видання було перереєстровано.

Директор «Держзовнішінформу», экс-заступник Постійного Представника Президента України в АР Крим Богдан Дубас наголосив на важливості пошуку механізмів захисту прав кримських українців, а також запропонував відновити діяльність уряду АР Крим на вільній території України.

В обговоренні під час публічного діалогу взяли активну участь, зокрема, голова Кримської філії НТШ, академік УЕАН Петро

Вольвач, член Меджлісу кримськотатарського народу Ескендер Барієв, заступник голови Меджлісу кримськотатарського народу Ільмі Умеров, член Національної ради з питань телебачення і радіомовлення України Сергій Костинський.

В.о. директора НДІ українознавства В. Терлецький повідомив, що невдовзі на сайті інституту можна буде ознайомитися із електронною версією доповіді про стан громади українців в окупованому Криму, а її текст планується направити органам влади України.

Інформація надана прес-службою Таврійської гуманітарної платформи

ГРОМАДА ЕТНІЧНИХ УКРАЇНЦІВ КРИМУ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ: АСИМІЛЯЦІЙНИЙ ВИКЛИК ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ-АГРЕСОРА

ДОПОВІДЬ

У результаті агресії Росії проти України у 2014–2018 рр. і тимчасової окупації частини української суверенної території – АР Крим і м. Севастополь – під загрозою опинилося існування понад півмільйонної громади етнічних українців, яка є другою за розмірами етнічною спільнотою в Криму. Окупанти взяли курс на її дискримінацію і поступову асиміляцію.

АНДРІЙ ІВАНЕЦЬ

У концептуальних підходах російської влади до питання сутності українців ми бачимо на тим-

Мітинг у день народження Тараса Шевченка. Сімферополь, 2015 р.

часово окупованій території застосування двох підходів – дореволюційного великодержавного проекту триєдиного російського народу, де вони розглядаються як частина великої російської етнонації (заяви В. Путіна), і близького до радянського великодер-

жавного підходу, де український народ розглядається як формально суверенний, але на практиці його ідентичність та її прояви витісняються на маргінес. Етнонаціональна політика російської держави, яка практично не дає розвиватися на території федера-

ції повноцінним україномовним шкільництву і мас-медіа, обмежує процеси самоорганізації української діаспори, вже призвела до широкомасштабної асиміляції українців у Росії. Так, якщо у 1989 р. на її території під час перепису було зафіксовано 4,4 млн

українців, то за 21 рік – лише 1,9 млн осіб.

В останні чотири роки дискримінаційна політика РФ стосовно українців почала активно реалізовуватися на тимчасово окупованій території АР Крим і м. Севастополя. Ця політика складається із:

- антиукраїнського інформаційно-пропагандистського тиску на кримське населення і створення українофобського морально-психологічного клімату на тимчасово окупованій території загалом: поширення негативного, іноді відверто агресивного ставлення до України, українського народу, його історичної і культурної суб'єктності, українських мови, культури, символіки тощо (нерідко в умовах декларативної поваги до прав українців);

- незаконної штучної ізоляції Криму від інформаційно-гуманітарного простору України, створення «інформаційного гетто» для кримчан;

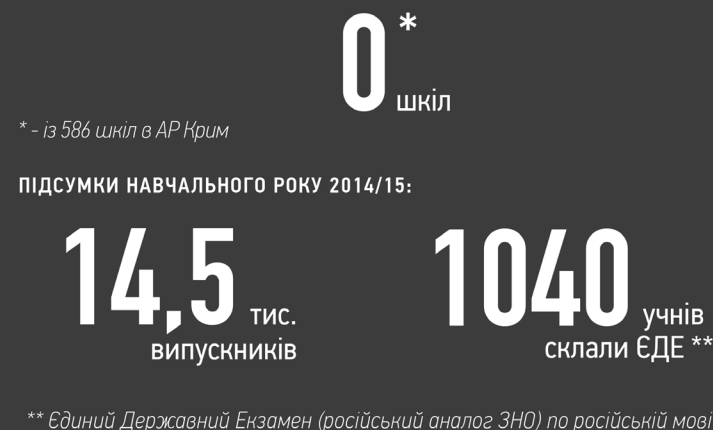
- заборони діяльності українських політичних і більшості громадських структур;

«ТЕМНІ ЧАСИ»: ОСВІТА В АНЕКСОВАНОМУ КРИМУ

— ПІСЛЯ ОКУПАЦІЇ

НАВЧАННЯ ДЕРЖАВНОЮ МОВОЮ ОХОПЮЄ:

ВСТУПНА КАМПАНІЯ 2015: КРИМЧАНИ В УКРАЇНСЬКИХ ВНЗ

- переслідувань, репресій або «витискання» з Криму лідерів та активістів громади українців Криму;

- обмеження права на свободу зібрань;

- де-факто обмеження права на використання української національної символіки;

- ліквідації інституцій української/україномовної освіти й культури;

- «топографічної дискримінації» (зміни назв частини об'єктів, пов'язаних із українською культурою та історією) і демонтажу окремих пам'ятників, пов'язаних з історією України;

- дискримінації і переслідувань тих конфесій, переважно більшість прихожан яких становлять українці;

- різкого обмеження сфер і можливостей використання української мови у публічному житті, зокрема, у документообігу і мас-медіа;

- зміни етнотемографічного складу кримського населення через «вичавлювання» державою-агресором активних громадян України і масове переселення колоністів-громадян РФ в Крим (за мінімальними оцінками, понад 178 тис. осіб), всупереч вимогам Женевської конвенції 1949 р. не змінювати склад населення на окупованій території.

Фактично, нав'язування російським окупаційним режимом у Криму російських авторитарних порядків, соціокультурних стереотипів і спеціальних заходів, спрямованих проти української ідентичності, штучний розрив зв'язків із вільною частиною України створюють у довгостроковій перспективі загрозу асиміляції української громади або принаймні значної її части-

ни. Отже, нагальним завданням Української держави, українського громадянського суспільства за підтримки міжнародного співтовариства є розробка і реалізація комплексу заходів для захисту і підтримки громади етнічних українців у періоди окупації, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій. Для органів влади це завдання є конституційним, оскільки згідно з ст. 11 Основного закону держава «сприяє консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури».

На сьогодні в Україні в умовах тимчасової окупації АР Крим і м. Севастополь обмежені можливості захисту прав і задоволення потреб цієї категорії громадян. Проте конституційним обов'язком і практичною потребою для органів влади є здійснення активної державної етнополітики стосовно громади етнічних українців Криму.

На першому етапі, в період тимчасової окупації Криму, вона може бути зосереджена, перш за все, на заходах у сфері дипломатії, розробки нормативно-правових документів щодо цієї етнічної спільноти, задоволенні етнотурних, духовних та інформаційно-освітніх потреб її представників на вільній території держави й у максимально можливих обсягах на Кримському півострові, захисті прав громади етнічних українців та її окремих представників, чий права порушує окупаційний режим, у міжнародних судових інстанціях.

На другому етапі, в період реінтеграції Криму, державна етнополітика має бути спрямована на консолідацію кримської громади етнічних українців, реалізацію

комплексу підтримувальних дій для її розвитку і перетворення на один з факторів стабілізації суспільно-політичної ситуації.

ПРОПОЗИЦІЇ:

З метою задоволення потреб і захисту прав громади етнічних українців АР Крим і м. Севастополь, захисту прав і свобод її представників пропонуємо доручити:

а) У частині законодавчого врегулювання статусу громади етнічних українців Криму, захисту їхніх прав і потреб:

- Міністерству культури України, яке здійснює реалізацію державної політики у справах міжнародних відносин, спільно з Міністерством юстиції України розробити зміни до законодавства щодо запровадження терміна «меншина в меншині», зокрема, використовувати його при розробці проекту Концепції державної етнополітики України;

- Верховній Раді України при внесенні змін до Конституції України щодо статусу АР Крим розглянути доцільність гарантування представності громади українців Криму в органах влади автономії;

б) у сфері міжнародних відносин:

- Міністерству закордонних справ України активізувати роботу щодо оперативного реагування на порушення прав і свобод людини і громадянина, колективних прав етнічних спільнот на тимчасово окупованій території. Зокрема, в частині взаємодії з ООН, РЕ, ОБСЄ та іншими міжнародними організаціями щодо загрози громаді етнічних українців Криму, уможливлення діяльності на його території міжнародних правозахисних організацій;

в) у сфері задоволення етнотурних потреб:

- Міністерству культури України і Міністерству з питань тимча-

сово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України на період деокупації та реінтеграції АР Крим і м. Севастополь розробити програму заходів із задоволення етнотурних потреб та захисту прав громади етнічних українців Криму. Ця програма може бути частиною більш широкого документа, як, наприклад, Стратегія деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій. Вона має передбачати, зокрема, залучення для реалізації цілей програми структур громадянського суспільства на грантовій основі;

- Міністерству культури України надати організаційне сприяння й профінансувати проведення Всеукраїнського (Всекримського) конкурсу учнівської й студентської молоді «Змагаймося за нове життя!», присвяченого Лесі Українці, і Всеукраїнського літературного конкурсу «Ми — діти твої, Україно» імені поета Данила Кононенка, здійснювати такі організаційні заходи щорічно;

- Міністерству культури України збільшити фінансування Державного підприємства «Кримський дім» з метою розширення його можливостей проводити заходи, спрямовані на підтримку всіх етнічних спільнот Криму, зокрема, українців;

- Українському інституту національної пам'яті розробити комплекс комеморативних заходів, пов'язаних з громадою етнічних українців та її окремими представниками, зокрема, щорічно вносити пропозиції до парламенту щодо подій з історії Криму та ювілеїв кримських українців, які мають бути включені до переліку пам'ятних дат і ювілеїв, що відзначатимуться на державному рівні.

г) у сфері науки:

- Міністерству освіти і науки України замовити НАН України, Інституту українознавства

МОН України, Таврійському національному університету ім. В. І. Вернадського підготувати академічні видання історії Криму й історії української громади півострова, етнографічних досліджень кримських українців, вивчення їхнього історико-культурного спадку загалом та актуальних проблем цієї громади;

д) у частині задоволення потреб українців Криму в інформації:

- Міністерству інформаційної політики України та Державному комітету телебачення і радіомовлення забезпечити підготовку інформаційного продукту для етнічних українців, як цільової аудиторії, для його мовлення на тимчасово окуповану територію АР Крим і м. Севастополь;

- Міністерству інформаційної політики України забезпечити фінансування загальнодержавної української газети «Кримська світлиця» з Державного бюджету України;

е) у частині захисту прав українців Криму на свободу совісті і віросповідання:

- Кабінету Міністрів України терміново забезпечити юридичну передачу будівель, в яких розташовані Кафедральний собор Володимира і Ольги та Кримське єпархіальне управління Православної церкви України й які наразі використовуються вірянами на правах оренди, у власність Православної церкви України.

- запровадити національні та ініціювати запровадження міжнародних санкцій до осіб, які на тимчасово окупованій території Криму порушують права громадян України на свободу совісті і віросповідання, на національному і міжнародному рівні.

(Подано зі скороченнями)

СПОГАДИ

Продовження

Практично щодня по декілька разів росіяни віщали, що майже всі військові частини України перейшли на бік Росії. Це практично завжди була брехня. Мінімум раз на тиждень команди військових частин збиралися в Перевальному на нараду, де приймали рішення, що робити далі. І що б хто не казав, кого б не звинувачував, як би не применшував наші сили в Криму, я скажу свою думку. Практично всі військові частини готові були виконувати єдиний наказ, єдині завдання, але з Києва отримували лише: «Тримайтеся, ви – герої».

ЛЕОНІД МАТЮХІН

Ч и треба говорити, що 20 з гаком років офіцерів вчили головному принципу – не приймати рішень самостійно. Недовіра до вищого керівництва зростала постійно, оскільки ті приїжджали у війська, щоб перевіряти, карати, говорити, як треба. У той час, як бойові частини не отримували жодної нової техніки та озброєння. Навіть звичайний марш на 50-100 кілометрів був справжнім випробуванням для будь-якого механізованого батальйону. Машини ламалися часто тут же, не від'їхавши від військової частини і декількох кілометрів. Практично сто відсотків молодшого офіцерського складу та більша частина старших офіцерів вдалим закінченням служби бачили отримання житла. Якщо з кимось із щасливчиків така фантастична подія і траплялася, то дізнавалася про неї практично вся країна, оскільки вручати ключі військовим прибував, як мінімум, сам міністр оборони. Армія безквартирних військових весь час збільшувалася, в той час, як вищі ешелони командування не уявляли або просто забули, як це – постійно жити на зйомних квартирах і, природно, розмовляли з підлеглими різними мовами.

З кожним днем ситуація ставала все складнішою. Боротися про-

Військова частина в Перевальному

А МАМА ЗРОЗУМІЄ...

Сергій Стороженко

ти путінської агітмашини стало якщо не неможливо, то дуже складно. Але ми мали плани, як це робити, залишалося питання, як здійснити. На одній із нарад я запропонував комбригу в кожному бойову частину відправити два відеооператори, щоб вони там перебували постійно і в разі конфліктів або надзвичайних ситуацій одразу виходили онлайн на своїх або інтернет-ресурсах. Але дану пропозицію, як і багато інших, було відкинуто і заступником командира з гуманітарних питань, і самим командиром з посиланням на те, що начальник Генерального штабу такі дії забороняє. А за парканом на рішення залишитися у військових частинах чекали три дівчини-журна-

лістки, які в таку хвилину для країни виявилися сміливішими, ніж деякі чоловіки.

Я додзвонився командирі батальйону морської піхоти, який базувався в Керчі. Підполковник Олександр Саєнко погодився працювати з журналістами на таких умовах. У Феодосії Руслан Семенюк теж домовився, що людину візьмуть. І дівчата поїхали до Феодосії і Керчі. Приблизно в ці дні Віктору Грому зателефонував Олексій Мазепа і запропонував встановити камери онлайн на першому КПП, на що від командування частини було отримано «добро». Але камер у Перевальному чомусь не дочекалися, зате з'явилися вони в інших частинах, що відчутно спрощувало і нам

роботу. Це була крапля в морі, але брехати загарбникам ставало все складніше. Розуміючи, що замітки в моїй газеті будуть менш ефективними, ніж робота на телебаченні і радіо, я виступав у прямих ефірах на різних каналах, а інформацію в нашу газету «Флот України», яку ми примудрялися випускати і в тих умовах, давав по телефону.

Після недовгої обробки на Ютубі в цей час уже красувався кліп під пісню Гребенщикова. Пісня з нецензурними словами, але вона відображала стан душі практично кожного військового, який перебував у бригаді та й взагалі у Криму, – «жаль, подмога не пришла, підкрплення не прислали...». Хлопці з Перевального до вечора вже всі побачили цей кліп. Надія на те, що з материка хтось вийде на допомогу, вже майже розтанула, але і тоді, я можу сказати абсолютно точно, більшість військових були готові захищати Батьківщину до кінця.

Втома була настільки сильною, що одного разу в штабі зайшов не в ті двері. «Так, дожився», – подумав я. Вітя навіть посміявся з мене, але буквально наступного дня з ним сталося те ж саме, що, зізнаюся, трохи мене заспокоїло. Незважаючи на ситуацію, яка склалася, контрактники жили звичайним життям, навіть інколи грали в волейбол, займалися на

Після недовгої обробки на Ютубі в цей час уже красувався кліп під пісню Гребенщикова. Пісня з нецензурними словами, але вона відображала стан душі практично кожного військового, який перебував у бригаді та й взагалі у Криму, – «жаль, подмога не пришла, підкрплення не прислали...». Хлопці з Перевального до вечора вже всі побачили цей кліп. Надія на те, що з материка хтось вийде на допомогу, вже майже розтанула, але і тоді, я можу сказати абсолютно точно, більшість військових були готові захищати Батьківщину до кінця.

перекладіні, брусах і т.д. Бойовий дух почав падати трохи пізніше, коли замість автоматів усі отримали палиці, битки, взяли в руки бильця від ліжок, щити тощо. Не просто взяли, а було організовано проведення занять з відбиття атак противника. Офіцери показували, як бити супротивника палицею, як захищатися щитом, перестроюватися в різні порядки.

Незабаром у батальйоні з'явилася перша так звана «психотропна втрата». Ні, хлопець не перейшов на бік противника. Він просто почав кричати, що прийшов захищати Батьківщину зі зброєю в руках, а не махати палицею. Пам'ятаю, як вночі наші розвідники в «жікморях» вирушили в бік табору російських військових. Якщо не помиляюся, то це були підлеглі Юри Головащенко. Уже через години дві ми дізналися, що хлопців вирахували і вони у російських десантників. Чи думали ми тоді, що їх одразу ж міг здати сам комбриг або його заступник... Ні, навіть думки такої не припускали. І це була наша найголовніша помилка.

Одного дня ранок у гарнізоні Перевальне почався з Гімну України. Він звучав усе голосніше, спочатку ніби несміливо, а потім його стало чути, напевно, на багато кілометрів. Гімн виконував оркестр військ берегової оборони, яким командував капітан Льюша Рябчук, випускник нашого інституту, корінний львів'янин. Напевно, вперше в житті я так по-справжньому чув мелодію гімну, про себе співав його слова і серце наповнювалося якоюсь невідомою до цього радістю. «Ось для чого потрібен оркестр в армії», – сказав я хлопцям, які разом зі мною вибігли на вулицю.

Полковник Ігор Бедзай, в.о. командира 10-ї Сакської бригади морської авіації

цю. Біля казарми, щоб прослухати Гімн України, зібрався весь особовий склад батальйону. Настрій став помітно підніматися у всіх. А оркестр після виконання гімну почав грати інші мелодії, а ще трохи пізніше все це вони вже робили на ходу, зупиняючись то в одному, то в іншому місці. Я випадково дізнався, що в цей день у когось з матросів був день народження. Збігав у магазин, накупив на весь батальйон солодощів, солодкої води, і хлопці дійсно святкували. На хвилину здалося, що зараз мир і немає ніяких «зелених чоловічків» навколо нас. Оркестр грав різні веселі композиції і хлопці, вітаючи, підкидали іменинника, а потім влаштували танці.

Це Віта Гром зняв на відео, і воно потім з'явилося в Інтернеті, а трохи пізніше – і з російськими коментарями та версіями про те, що відбувається у Перевальному. На жаль, у кінцевому результаті, Ляоша Рябчук теж залишився служити окупантам, а коли зрозумів, що зробив помилку, було вже надто пізно.

Щоб особовий склад не розслаблявся, постійно проводились якісь заняття. За розташуванням нашого батальйону розгорнулися декілька мінометних розрахунків, хлопці копали окопи, обкладали входи в казарми мішками з піском. Ми обговорювали неодноразово, що, отримавши команду, лише мінометники рознесли б на друзки всю техніку противника,

Російські військові в Криму

Заняття з відбиття атак

який скупчив її в одному місці. Та ще й намети поставив зовсім поруч. Стороженко почав їздити на так звані переговори з російським комбригом і приїжджав звідти ледве живий. Ні, його там не били, вони там просто дуже добре випивали і, ймовірно, мало закушували. Час минав, і незабаром брудні, давно немиті, вже добре голодні браві воїни-окупанти домовилися з нашим комбригом помитися в лазні, а ще трохи пізніше їхня машина заїхала на територію бригади, щоб набрати води.

З позитиву у нас було те, що флагман Військово-Морських сил України фрегат «Гетьман Сагайдачний», який виконував завдання в рамках антипіратських операцій в Аденській затоці і західній частині Індійського океану, прийшов до Одеси. Цей факт чітко показував, що ЗМІ загарбників відверто бре-

шуть, коли що не день віщають, що флагман українського флоту йде під триколом на Севастополь.

До сліз приємно було спостерігати, як льотчики морської авіаційної бригади Військово-Морських сил ЗС України, дислокованої в селищі Новофедорівка Сакського району Криму, підняли в небо всю авіаційну техніку, яка могла злетіти, і на очах у окупантів пішли на Миколаїв. Льотчики злітали з непрогрітими двигунами і йшли в режимі повного радіомовчання. У повному тумані вони сіли на аеродромі Кульбакіне. Це був справжній подвиг, після якого ми вже були іншими, і нам було, чим пишатися. Техніку врятували завдяки командирі авіаційної бригади, який не побоявся взяти на себе відповідальність за прийняте рішення. Це полковник Ігор Бедзай.

Шкода, що таких серед командирів виявилось зовсім небагато.

Вже на другий день після їхнього вчинку серед військових ходила легенда про лейтенанта, який після випуску з університету жодного разу особисто не піднімав бойову машину у небо, але почувши від командира: «Ти ж льотчик, я впевнений, що ти впораєшся», успішно виконав зліт. Не знаю, чи мало місце щось подібне, але дух у підрозділі ще більше зміцнів.

«СКАЖІТЬ, А ЩО ЛЮДИ МІЖ СОБОЮ ГОВОРЯТЬ?»

Одну з нарад, на яку нас з Віктором запросили, було зібрано через прямиий зв'язок з Олександром Турчиновим та Арсенієм Яценюком. Але розмова велася вищим керівництвом, а не з комбригами. Їм на цій нараді слова ніхто не надав. На зв'язку були генерали Степан Полторак, тоді командувач внутрішніх військ, та командувач ВМС Збройних Сил України контр-адмірал Сергій Гайдук. Вислухавши доповіді, Турчинов привітав Степана Тимофійовича з тим, що внутрішні війська відтепер стали Національною гвардією України. Командири військових частин чекали на кардинальні рішення, чіткий наказ, але насправді піком спілкування з керівництвом держави, як на мене, стало запитання Арсенія Петровича: «Скажіть, а що люди між собою говорять?». Добре, що одразу розмову продовжив Турчинов, він, схоже, більше розумів, що від-

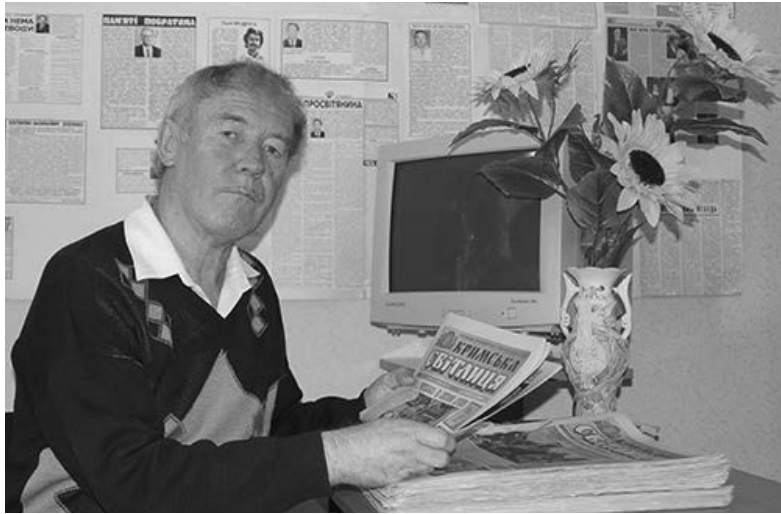
До сліз приємно було спостерігати, як льотчики морської авіаційної бригади Військово-Морських сил ЗС України, дислокованої в селищі Новофедорівка Сакського району Криму, підняли в небо всю авіаційну техніку, яка могла злетіти, і на очах у окупантів пішли на Миколаїв. Льотчики злітали з непрогрітими двигунами і йшли в режимі повного радіомовчання. У повному тумані вони сіли на аеродромі Кульбакіне. Це був справжній подвиг, після якого ми вже були іншими, і нам було, чим пишатися.

бувається. Закінчилося все вже звичною установкою: «Тримайтеся, ви — герої».

Чекав команди з Києва і підполковник Микола Палас. Він сидів майже поряд із комбригом і хотів почути, що робити його підрозділу. У Перевальному рота десантників 25-ї повітрянодесантної бригади перебувала не один тиждень. Ще до початку подій вони виїхали до Криму на навчання, і потрапили в таку ситуацію. Завжди буду пам'ятати, які надії почали плекати всі без винятку військові, коли дізналися, що виручати своїх десантників до Криму йде 25-та бригада. Пам'ятаю і те, як прийшло розуміння, що в Криму нам доведеться розраховувати тільки на себе. Хлопці з ВДВ телефонували своїм і говорили, що бригаду зупинили на Чонгарі і вона чекає команд від керівництва.

Росіяни були явно здивовані, що в Перевальному опинилися українські десантники, а незабаром, виставляючи неодноразово ультиматуми підполковнику Паласу, вони зрозуміли, що це – справжній десантник, і зробить так, як сказав. В ультиматумах вимагалось, щоб українські десантники здали зброю та техніку і без усього цього їх пропустять на материк. Погрожували, що якщо умови не будуть виконані, то штурмують через дві, чотири, шість... годин. Час відсувався залежно від того, скільки його минало. Командир десантників був твердий: «У нас досить вогневих засобів і боеприпасів для відбиття атаки, а якщо вони закінчатся, висадимо у повітря і техніку, і вас, і себе». Пізніше десантників випустили, наскільки я знаю, і зі зброєю, і з боеприпасами, бо зрозуміли, що вони не жартують.

Далі буде...

12 БЕРЕЗНЯ 1939 РОКУ НА МИКОЛАЇВЩИНІ НАРОДИВСЯ ФЕДІР ФЕДОРОВИЧ СТЕПАНОВ – КРИМСЬКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОЕТ, ПЕРЕКЛАДАЧ, КРИТИК, ЖУРНАЛІСТ ПЕРШОГО СКЛАДУ РЕДАКЦІЇ НАШОЇ ГАЗЕТИ. ЦЬОГО РОКУ ЙОМУ МАЛО Б ВИПОВНИТИСЯ 80... НА ЖАЛЬ, НАПРИКІНЦІ ГРУДНЯ 2017 РОКУ СЕРЦЕ ПОЕТА ЗУПИНИЛОСЯ. НА ЗГАДКУ ПРО НАШОГО КОЛЕГУ ПРОПОНУЄМО УРИВОК З ЙОГО ПОВІСТІ, ЩО ДРУКУВАВСЯ ПІД НАЗВОЮ «ПЕРШИЙ БІЙ» У «КРИМСЬКІЙ СВІТЛИЦІ» МАЙЖЕ 25 РОКІВ ТОМУ.

В ІСТОРИЧНІЙ ПОВІСТІ ФЕДОРА СТЕПАНОВА «ОЛЕКСАНДР, КНЯЗЬ МАНГУПСЬКИЙ» ІДЕТЬСЯ ПРО ПОЛІТИЧНУ КРИЗУ В КРИМУ В 1475 РОЦІ, КОЛИ, НЕ ПОМИРИВШИСЬ ЗІ СВОЇМ ХАНОМ МЕНГЛІ-ПРЕЕМ, ТАТАРСЬКІ БЕЇ ЗАКЛИКАЛИ НА ПІВОСТРІВ ТУРКІВ, ЧОГО ДАВНО ЧЕКАВ ВІРОЛОМНИЙ СУЛТАН НАЙЯСНІШОЇ ПОРТИ МЕХМЕТ ІІ. АЛЕ ЯКЩО КОНСТАНТИНОПОЛЬ У 1453 Р. ВІН УЗЯВ ЧЕРЕЗ ДВА МІСЯЦІ ПІСЛЯ ОБЛОГИ, ТО ПІД ХРИСТІАНСЬКОЮ ФОРТЕЦЮ МАНГУП ВІЙСЬКАМ ЙОГО ВЕЛИКОГО ВІЗИРА КЕДУК-АХМЕТ-ПАШІ ДОВЕЛОСЯ ПРОТИСТОЯТИ БЕЗРЕЗУЛЬТАТНО ПІВРОКУ.

У НАВЕДЕНОМУ НИЖЧЕ УРИВКУ З ЦІЄЇ ПОВІСТІ ІДЕТЬСЯ ПРО ПЕРШИЙ БІЙ МУЖНІХ ФЕОДОРІТІВ З ТУРКАМИ. У БИТВІ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ І ТРИСТА ВОЛОХІВ (МОЛДАВАН), ЯКИХ ПРИСЛАВ НА ДОПОМОГУ МАНГУПСЬКОМУ ПРАВИТЕЛЮ (СЕВАСТУ) ОЛЕКСАНДРУ ГОСПОДАР СТЕФАН, ОДРУЖЕНИЙ З ЙОГО СЕСТРОЮ МАРІЄЮ.

ЯК СВІДЧИТЬ БЕЗПОСЕРЕДНІЙ УЧАСНИК ЦІЄЇ БИТВИ НІМЕЦЬКИЙ ПУШКАР Г. НЮРНБЕРГ, ЯКИЙ БУВ НА СЛУЖБІ У ТУРЕЦЬКОГО СУЛТАНА, ПЕРШИЙ БІЙ СКІНЧИВСЯ ПЕРЕМОГОЮ ВОЛЕЛЮБНИХ І МУЖНІХ ФЕОДОРІТІВ.

ПЕРШИЙ БІЙ

«Потім турки рушили до міста за йменням Феодоро, в якому було 3 королі і 15 000 людей, молодих і старих, вони не могли заволодіти ним і змушені були ганебно відступити».

Георг Нюрнберг
«Історія Туреччини» XV ст.

ФЕДІР СТЕПАНОВ

Уранці червоно почав кривавитися схід. І птиці чогось не щибтали дзвінчно, як завше; свіже повітря наче хтось закрापелинив терпким настоєм — не гнітюче, але важке, як залізний сніп, передчкання віщувало грозу. Як дерев у лісі, так само незліченно снувалося думок у буйних головах воїв і жителів. І навіть головна, гостра, мов лезо меча, — хто кого? — не могла подавити отієї маси дрібніших, але теж владних і чіпких.

О, добрий джине, що збудував ворота мангупські! Якби ти допоміг феодоритам сьогодні подолати навісних чужинців!

Севаст дав останнє розпорядження. Гекатонтархи¹ почали шикувати лави своїх загонів.

Спереду стояли кінні лучники з сагайдаками, повними стріл, і з шаблями. Потім на відстані — друга довга шеренга зі строем углиб — пікінери. Далі — мечоносці і воїни, озброєні шаблями та сокирами. Пахне людськими тілами і залізом: холодно поблискують лати, зірчисто темніють кольчуги, подзвонюють, як монети, тиліаги². Шоломи, перемішані з гостроверхими, легкими, як у татар, шапками, ізсередины заповненими повстю, — проти шабельних ударів.

Князь Олександр із почтом — волохи з пишцями, кремезні мечоносці і воїни з бердишами, шаблями та сокирами — розташувався після лучників і пікінерів. В обох узгір'ях засіла частина волохів на деревах, маскуючись за пишнолистою кроною; піших воїнів не виставляли — турки не такі вже й простаки, а тому ризикувати людьми не варт, та й багато їх на крутому узвишші не виставиш.

Надходив час вранішньої молитви. І тут побачили люди, як на коні під'їхав до князя Олександра сивий, мов переддощова хмара, митрополит Діонісій, в ризи, з папагією на грудях.

Разом із мангупським севастом готський митрополит виїхав наперед.

— Вої! — гучно промовив Олександр, і воєначальники передали слова в усі три кінці водночас. — Отець наш і владика духовний хоче дати вам благословення своє перед боєм.

— Не гоже святій церкві вступати в діла суєтні, — сказав Діонісій, — але супроти ворогів віри християнської — свята мати церква одностайна з віруючими своїми! Тож помолімося, вої, всевишньому спасителєві нашому, аби пособив подолати супостата.

І піднявши пучку до лоба, щоразу хрестячись, рік Діонісій:

— О благовірнім народі нашім і о воях його, Господу помолімося!

— Господу помолімося, — тихо відповідали вої і ревно хрестилися.

— О еже пособити і покори-ти під нозі його всякого врага

НАШ АРХІВ

ФОТО З ВІКІПЕДИЇ

й супостата, Господу помолимося.

— Господу помолімося, — лунко вторило тисячоголосе військо.

— Воїни! — голосно промовив він. — Феодорити! Погляньте на град наш — столицю і землю священну. Мужні слова на стіні Табана-Дере промовляють до вас, нагадуючи, як предки наші багато літ тому гнали аж до Зазале напасників хана Едіге від богохранимої фортеці нашої Феодоро. Великий князь Олексій, уквітчавши Феодоро плодами мудрості своєї, беззастережно бився із супостатами-дженебезами до загину. Отож не посоромимо честі своєї з нечестивими турками!

— О граді сьому, і о всякім граді, весь³ й страні, й іже вірою живущих в них, Господу помолімося.

— Господу помолімося, — хрестилися кінні і піші, лівою рукою спираючись на щити, а праву підносячи до чола.

Після благословення митрополит потихеньку поїхав назад, у мангупську єпархію.

Князь Олександр високо підняв над головою меча.

— Воїни! — голосно промовив він. — Феодорити! Погляньте на град наш — столицю і землю священну. Мужні слова на стіні Табана-Дере промовляють до вас, нагадуючи, як предки наші багато літ тому гнали аж до Зазале напасників хана Едіге від богохранимої фортеці нашої Феодоро. Великий князь Олексій, уквітчавши Феодоро плодами

мудрості своєї, беззастережно бився із супостатами-дженебезами до загину. Отож не посоромимо честі своєї з нечестивими турками!

— Хері дука!
— Пола еті, Александрос⁴! — лунало звідусіль багатомовно. Воїни ще міцніше стискали зброю.

Віддалеки, з боку Юшари-Каралезу, почувся спочатку сторожкий шамкіт, поступово переростаючи в шум, а потім у тупіт кінських копит. Почали шикуватися і турки, стисливші хід, невзабарі й зовсім зупинившись.

Від османського війська відділився вершник і стрімко помчав до феодоритів, що стояли навпроти залізною стіною, готовою за найменшим порухом севаста стати нищівною лавиною.

ФОТО З ВІДКРИТИХ ДЖЕРЕЛ

Не доїхавши метрів зі сто, він прокричав, приклавши до вуст долоні:

— Його величність великий візир непереможний Кедук-паша востаннє пропонує Скіндер-бею мир, коли той не відмовлятиметься платити нам данину! — Гарцюючи на коні, він зухвало вимахував ятаганом. Видко було, що уважно придивлявся зблизька до розташувань феодоритів, аби доповісти про все візирю. Бо був не тільки послом, а й вивідачем.

— Дайте молодчику данини завдатком! — крикнув Олександр, і роєць стріл зі свистом шугонув до поганця.

Той устиг вдарити шпорами коня, але нараз, неприродно скорчившись, похилився і учепирився за гриву наляканого огира, який пружно рвонув назад. Упродовж того, як кінь наближався до стану турків, що теж майже повністю вишикувалися, готові до бою, безвільне тіло вершника по-малу зсовувалося і, врешті, повисло, заважаючи бігти коневі.

Грізний гамір підняли османи і по хвилі, поступово переходячи з алюру на галоп, рушили в атаку. Іржання коней, тупіт копит, загрозливі окрики — все це незанимає ще до цього неймовірним гамором заповнювало долину. В середині передньої колони, злегка переливаючись брижами-хвилями, майорів червоно-зелений з жовтим півмісяцем турецький прапор.

ГОРОД НА СКІЛІ. Такай Мангуп «воскресил» в своїй картині художник із Чернівців Олександр Ячменюк

ФОТО З ВІДКРИТИХ ДЖЕРЕЛ

— Уперед, християни! — вигукнув Олександр, підвівшись на стременах і вимахуючи мечем.

У нестримному леті ринули феодорити до османів. Не доїжджаючи ще до чорноблужих арнаутів⁵, сипонули градом стріл. Зойкнули передні, падаючи і створюючи тісняву, а на них безладно насакували задні, вириваючись на свободні місця.

Наче два моря зливалися в одне бурхливими обосічними потоками, змішувалися в одну рухливу масу супротивники.

Уже феодорійські лучники схопились за шаблі, б'ючись з передовими загонами турків і арнаутів, а їм на підмогу поспішали пікінери.

Османи скаженіли, бачачи перед собою блакитний мангупський стяг з контурним двоголовим орлом і хрестом на ньому.

Сидячи на пагорбі під шатром, Кедук-Ахмет спостерігав за боєм. «Шкода, — подумав він, — що послухався Емінека: треба було взяти кілька гармат, полякати гяурів. А втім, стріляти через голови своїх було б таки безцільно». В атаку правовірних повів Гасан-бей. «Цікаво, хто веде мангупців? — думав візир. — Невже сам Скіндер-бей?»

Лунко бряжчали шаблі об лати, видзвонювали теляги, кресали іскри мечі і ятагани. Неприємно запахло свіжістю людської крові.

А ось з'явився і сам Гасан-бей в шовковому червоному халаті, підперезаний інкрустованими каменями сирівцем, у чалмі з пером-султанчиком і золотою бляшкою посередині, оточений вартою.

Запримітивши нечестивця, Олександр різко рвонув коня до

нього, та в цей мент воїн-волох змахнув рушницею. Гримнув постріл, димок тонкою сивою цівкою повис у просторіні. Гасан випустив уздечку і дико повів очима, схопившись за лівий бік. «Ех! Не встиг я по-лицарському поговорити зі знатним турком», — мигнула думка у князя.

— О, аллах! — заволали турки. — Гасана убито.

В цю мить ще більшого сум'яття волоські стрільці відкрили вогонь зі своїх зеленолистих засідок. З острахом великим дивувалися турки, коли їхні одноплемінники, не підіймаючи зброї догори і не будучи ураженими стрілами, падали з коней ниць.

— Аллах, ярдимджі⁶! — фанатично вигукували вони і, як хижак-шуліки, кидалися в колотнечу. Але з боків почала сіятися паніка — дехто так і не міг втямити, чого падають замертво вояки, не пізнавши дотику меча чи стріли. Стрільці спокійно і влучно стріляли по турках із своїх сховків.

— О! — вигукнув Кедук-Ахмет. — Це не зайці-дженовези⁷. Вони б'ються, як гарпії!⁸

А в бій уже вступали кремезні, як мангупські буки, меченосці.

Турки почали безладно відступати. Деяким сміливцям, які продовжували бій, передобідне сонце немилосердно било в очі.

Ще більше налякалися турки, коли побачили, як на них мчать швидкохідні розцяцьковані колісниці, схожі на скорпіонів. З ві-

У нестримному леті ринули феодорити до османів. Не доїжджаючи ще до чорноблужих арнаутів, сипонули градом стріл. Зойкнули передні, падаючи і створюючи тісняву, а на них безладно насакували задні, вириваючись на свободні місця. Наче два моря зливалися в одне бурхливими обосічними потоками, змішувалися в одну рухливу масу супротивники. Уже феодорійські лучники схопились за шаблі, б'ючись з передовими загонами турків і арнаутів, а їм на підмогу поспішали пікінери. Османи скаженіли, бачачи перед собою блакитний мангупський стяг з контурним двоголовим орлом і хрестом на ньому.

конець цих кареток одна за одною вилітали стріли. Спробуй, поцілуй у отвір, а тим більш — у лучника. Мусульманам вони нагадували ящики смерті.

— О аллах! — заволали задні, що чинили опір, і в паніці почали завертати коней.

— Згортайте намет! — наказав Кедук-Ахмет зброєносцям і, люто глянувши на побоїще, процідив крізь зуби: — Що ж, великий повелитель султан теж зазнавав поразок від Гунніда⁹ і Стефана. Нехай гяури помилуються трохи квітами перемоги. Плодами її все одно будемо ласувати ми.

Мангупці переслідували ворога аж за Біюк-Каралез¹⁰.

Турки поспішно відступали до Кирк-Ора¹¹, де засів з аскерами підступний Емінек.

1 Сотники.

2 Металічні кільця, що припасовувалися до одягу.

3 Селі (старослов'янською).

4 — Радуйся, князю! Многая літа, Олександр! (грецьк.).

5 Передові загони найманців-албанців.

6 Боже, поможи!

7 Генуезці.

8 В грецькій міфології — залізнокрилі птахи.

9 Іконійський султан (II половина XV ст.).

10 с. Красний Мак Бахчисарайського району.

11 Пізніше — Чуфут-Кале.

Денис Мокренцов народився в 1981 році в м. Ялта у родині вчителів. У 2006 закінчив «Кримський гуманітарний університет» за спеціальністю «Українська мова і література». У 2012 році в Кіровоградському педагогічно-університеті імені Винниченка захистив дисертацію на тему: «Художня інтерпретація пророцтва в українській прозі першої третини ХХ століття». Працює за фахом, захоплюється архітектурою, психоаналізом, гендерною комунікацією та кіномистецтвом у літературі. У 2016 році вийшла перша поетична збірка «За сяйвом».

І слухний невідступний докір,
що всі думки свої зривав
і на поталу кидав «вищим».
Вони бо — «кращі». Певна річ.
Їм до спокою навіть ближче,
бо наша частка — день, їх — ніч...

Що перемаже — недовіра
чи та єдина справжня мить?
Відкрити очі. Грає ліра.
Та і спокуса геть не спить.
Зірватись і втекти од світу,
зрєктись коріння. В забуття!
На полі крові ліпше вбитим
лягти з братами за життя.
Даруйте спокій і відвагу,
хутчіш до справжньої мети!
Виймаю знов уявну шпагу
і мушу в бій одині ти.
Без сентиментів і надії.
За кроком крок. За кроком крок.
Ховати біль і радість вмієм —
повітря б чистого ковток.
Блукаю осторонь, спіткнувся
і впав востаннє — знов цей сон
в моє безсоння загорнувся.
Грав Деїфоба — і в полон
забрали. Ніби все скінчилось.
Існує лиш в думках той світ,
в якому ти колись з'явився
на муки й щастя. Крок. Delete.

Пам'яті О. Ф. Нирка

Крізь роки чую голос надії.
Тиха сповідь. Нарешті митець
дочекався заміни. Не вміє
без роботи. Летить навпростець
донести хоч би частку спокою!
Залишити по собі весь скарб,
що зібрати вдалося весною
диригенту феєрії фарб.
А я просто дивлюсь і мрію
зберегти хоч уклін землі,
коли небо дощами сіє...
Чи не досить ходити в ярмі?
Лиш надія пульсує й лється
по дорозі, що зветься життям.
І у слові колись озветься
гучним гомоном серцебиття...

Присвячується Лесі Українці

Не довелось відчутти справжню
пристрасть,

ПОЕТИЧНА ХВИЛЯ

ДЕНИС МОКРЕНЦОВ:
«ІМПЕРІЇ НЕ СКЛАВШИ ОДИ»

втомилась од чекань і від корон.
У кожного — свій біль, своя
самотність.
І лиш Вона торкнеться тихо скронь.
А ти чекай од ночі до світанку,
вслухайся в ритм дощу... Чи є ще
час
на вибір: до роботи? чи коханки?
чи в лоно лісу? Обере Парнас.
Того не бійся й не шкодуй нічого,
уському є своя гірка ціна.
Крок — до спасіння. Довгий шлях
до Бога.
Минає рік, й життя тривке мина...
І лиш вона у пам'яті такою,
якою вперше я її пізнав,
лишається, — бентежною, живою,
і в світ її пірнаю, як пірнав.
Чи почую стару мелодію,
що лунала північним відблиском?
Як звертатись до вас, добродію —
сайт покірності, наче «Ліпєцьк сот»
Де — знущаєтесь, де — радієте,
чим же ми завинили, кинуті?
Ви прощати, на жаль, не вмієте,
а ми іншим життям поглинуті.
Навздогін накопичилось мужності,
але раптом забракло подиху.
Не спинити чужої потужності,
а своя десь поділась. Видихну
й позаписую певні історії
для нащадків скоріш, щоб
дізналися

про мистецтво омани й іронії.
Щоб любили, а не кохали...сь...ся!

Ти не мовчи. Скажи хоч слово.
Тоді, можливо, хоч на мить
я стрепенусь. Забута мова
живе у серці. Не болить —
немов рубець, родима пляма.
На склі з'явився новий день.
Вже полігон років між нами,
де я — розтерзана мішень.
Ти не кажи нічого більше.
В мовчанні музики снага,
яку ніхто не вчує інший.
«Не повертайся!» — таки благав.
А в серці марив, сподівався,
що хоч на мить побачу ще...
Навіщо в тебе закохався?
Нехай змивається дощем
твоя відсутність.
Прірву втрати
вкриває пухом сон-трава
бузкова. І навряд чи варто
шукати згублені слова?

Невже мовчання — це мій вирок?
Блукати повз минулий час.
Навколо — гучно, в серці — тихо,
Замліло й охолело враз.
Одне бажання — сподіватись,
що буде вирій, майбуття...

Та звичку жити, ніби жати,
стирає час. Вкрива сміття
думки безбарвні і буденні.
Байдужих більше щодня.
Зникає щирість, одкровення.
Єство міняє і Земля.
І навіть смак втрачає попит...
Немов якусь яскраву мить
Згубив... а потім довгий допит,
чому й за що тепер болить...

То не війна, де брат вбиває брата.
То не свобода, коли мусиш
перш за все
віддати спокій. Безпідставна втрата.
Позаочі од відчаю несе.
Спинитись. Може, й так. Але навіщо
тепер шукати спокій? Без мети
здійнявся над прірвою. Все вище й
вище.

То був не я, але й, на жаль, не ти.
Змішалися думки. Немов невдача
із темним тлом похмурої імлі.
Над чистим словом більше не заплаче
ніхто, либонь. Чекаємо зими,
що люттю і ненавистю плювати
почне у сонми збайдужілих лиць,
і ляпаси пекучі роздавати,
вдивляючись у кратери зіниць.

Присвячується пам'яті В. Стуса

Ти зник назавжди. Тільки твоє слово
несеться крізь роки в нове життя.
Шкода, що всьому винна мова,
не та бо, кажуть. Ти — чуже дитя.
Але нащадки будуть пам'ятати
вогонь і міць, постійну боротьбу.
У серці тугу важко подолати,
однак питання постає — кому?
То наша втрата. Ми — чужі народи,
бо Каїн-брат навряд чи до снаги...
Митець, імперії не склавши оди,
рушає на просторі береги
у вічність. Крізь роки й століття
несеться згадка до нових сердець.
Одні розкрають славу на лахміття,
а інші скажуть — істинний митець.

СТОРІНКУ
ПІДГОТУВАВ
ВАЛЕРІЙ ВЕРХОВСЬКИЙ

У НАСТУПНОМУ ЧИСЛІ «КРИМСЬКОЇ СВІТЛИЦІ»

«ЗМАГАЙМОСЬ ЗА НОВЕ ЖИТТЯ!»

2 березня 2019 року в Полтаві у великій залі ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» відбулося урочисте відкриття V Всеукраїнського (XV Всекримського) фестивалю-конкурсу учнівської та студентської творчості імені Марії Фішер-Слиж «Змагаймося за нове життя!», присвяченого Лесі Українці, та нагородження переможців Регіонального змагання в номінаціях «Твір», «Науково-пошукова робота», «Аудіовізуальний твір», «Малюнок». Цього ж дня відбулося й відкрите учнівсько-студентське змагання з декламування, інсценувань, малюнка та вокалу. Як цього року проходив відомий кримський конкурс — читайте у наступному номері.

ГАЗЕТА «КРИМСЬКА
СВІТЛИЦЯ»

Всеукраїнська літературно-художня і публіцистична газета
Свідчення про державну
реєстрацію КВ № 23715-13555Р
від 06.02.2019 р.

Засновники

Всеукраїнське товариство
«Просвіта» імені Тараса Шевченка
Громадська організація «Кримський
центр ділового та культурного
співробітництва «Український дім»

Адреса редакції
03040, м. Київ,
вул. Васильківська, 1;
тел.: +38 (044) 498-23-65

Видавець
ТОВ «Видавничий дім
«Українська культура»
Директор
В'ячеслав ЮРЧЕНКО
Головний редактор
Андрій ШЕКУН
Дизайн та верстка
В'ячеслав ЮРЧЕНКО

Поліграфічний комбінат
ТОВ «Типографія «Від "А" до "Я"»
м. Київ, вул. Колекторна, 38/40
тел.: (044) 563-18-04, 562-28-51
Розповсюдження і реклама
тел.: +38 (044) 498-23-64

Редакція не завжди поділяє
думки авторів публікацій,
відповідальність за достовірність
фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються
і не повертаються.
Редакція залишає за собою
право скорочувати публікації
і виправляти мову.
Зміст газети поширюється
на умовах ліцензії СС ВУ 3.0,
якщо відсутні інші вказівки.

Передплата на газету
Передплатна ціна на 2019 р.:
на 6 місяців – 153,56 грн.
на рік – 304,52 грн.
У передплатній ціні враховано
вартість доставки до вашої
поштової скриньки і вартість
оформлення абонемента.

Передплатний індекс

90269

Наклад 1000 прим.
Ціна договірна

940020
820157
4